

УДК 330.341.1

DOI: 10.33813/2224-1213.28.2022.12

Мамонтова Наталія Анатоліївна

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту,
Національний університет «Острозька академія»
<https://orcid.org/0000-0002-2477-6335>
nataliya.mamontova@oa.edu.ua*

Іванчук Наталія Володимирівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту,
Національний університет «Острозька академія»
<https://orcid.org/0000-0002-1818-3269>
natalia.ivanchuk@oa.edu.ua*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Метою статті є визначення сучасних тенденцій фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за допомогою статистичних методів і теоретико-методологічного інструментарію.

Методологія дослідження питань фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств передбачає застосування загальнонаукових та особливих методів. Зокрема, при опрацюванні джерельної бази досліджуваної проблематики застосовано метод єдності історичних фактів і логічних висновків. Щодо особливих методів, то при проведенні вертикального та горизонтального аналізу показників стану і якості фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств та зміни кількості таких підприємств використано методи спостереження, аналізу та синтезу. Методом порівняння здійснено аналіз стану фінансування інноваційного розвитку підприємств за кордоном та в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає в окресленні основних стримувальних чинників при здійсненні фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України та наданні рекомендацій з урахуванням досвіду інших країн.

Висновки. Стан фінансування інноваційної діяльності підприємств України є нестабільним, але й некритичним. Зі знанням позитивного досвіду сусідніх держав у фінансуванні інновацій варто визначити можливі варіанти покращення інноваційного потенціалу промислових підприємств в Україні.

Ключові слова: інноваційна діяльність, промислові підприємства, інновації, витрати, фінансування.

Nataliya Mamontova

*Doctor of Science (Economics), Professor,
Department of Finance, Accounting and Audit,
National University of Ostroh Academy*

Nataliia Ivanchuk

*PhD in Economics,
Associate Professor of Finance, Accounting and Auditing,
National University of Ostroh Academy*

**Current trends of financing the innovative activity
of industrial enterprises of Ukraine**

The article aims to determine current trends in financing the innovative activities of industrial enterprises of Ukraine using statistical methods and theoretical and methodological tools.

The methodology of the research on the financing of innovation activities of industrial enterprises includes the use of several general scientific and special methods. In particular, when developing the source base of the researched issues, the authors used the method of unity of historical facts and logical conclusions. Concerning special methods, the authors were guided by observation, analysis and synthesis when conducting vertical and horizontal analysis of state and quality indicators of financing the innovative activities of industrial enterprises and changes in the number of such enterprises. Also, the comparison method was used to analyze the state of financing the innovative development of enterprises abroad and in Ukraine.

The scientific novelty of the study is to identify the main deterrents in the financing of innovative activities of industrial enterprises of Ukraine and provide recommendations, applying the experience of other countries. Over the last decade, Ukraine has suffered from several risks, both at the macro level and at the level of the real sector of the economy, which affected the level of innovation in the country. However, despite more negative than positive trends in innovation, industrial enterprises in Ukraine still focus on innovation. The issue of financing remains problematic, as it is more a concern of the industrial enterprises themselves. Therefore, the state should take care of the development of innovations and promote industrial enterprises by increasing funding.

Conclusions. Thus, the conditions of financing of innovative activity of the enterprises of Ukraine are not stable, but they are also not critical. Considering the strengths in financing the innovations of the neighbouring countries, it is necessary to consider possible options for improving the innovation potential of industrial enterprises in Ukraine. However, the risks that may become an obstacle are worth considering. One of the most significant is still the risk of the country with an unstable macro-situation and many political and social problems.

Key words: *innovative activity, industrial enterprises, innovations, expenses, financing.*

Мамонтова Наталья Анатольевна

*доктор экономических наук, профессор,
заведующая кафедрой финансов, учета и аудита,
Национальный университет «Острожская академия»*

Іванчук Наталья Владимировна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов, учета и аудита,
Национальный университет «Острожская академия»*

Современные тенденции финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий Украины

Целью статьи является определение современных тенденций финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий Украины с помощью статистических методов и теоретико-методологического инструментария.

Методология исследования вопросов финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий включает применение ряда общеобразовательных научных и особых методов. В частности, при разработке источниковой базы исследуемой проблематики применен метод единства исторических фактов и логических выводов. Что касается особых методов, то при проведении вертикального и горизонтального анализа показателей состояния и качества финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий и изменения количества таких предприятий использованы методы наблюдения, анализа и синтеза. Методом сравнения осуществлен анализ финансирования инновационного развития предприятий за рубежом и в Украине.

Научная новизна исследования заключается в выделении основных сдерживающих факторов при осуществлении финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий Украины и предоставлении рекомендаций с учетом опыта других стран.

Выводы. Состояние финансирования инновационной деятельности предприятий Украины является нестабильным, но и некритичным. Со знанием положительного опыта соседних государств в финансировании инноваций следует определить возможные варианты улучшения инновационного потенциала промышленных предприятий в Украине.

Ключевые слова: инновационная деятельность, промышленные предприятия, инновации, затраты, финансирование.

Актуальність дослідження. Одним із важливих показників економічного розвитку країни є рівень інноваційної діяльності промислових підприємств. Що він вищий, то більш прогресивною і конкурентоспроможною є країна. Підприємства, зацікавлені в тому, щоб посідати провідні місця на ринку, повинні постійно впроваджувати інновації та вдосконалювати свої технологічні процеси виробництва.

Сучасний стан підприємств, які є інноваційно активними, в Україні характеризується загалом стабільністю. Однак важко назвати таку стабільність результатом розвитку інноваційної діяльності. Кількість таких підприємств до 2013 року збільшувалася, проте вже за останні роки значно зменшилася. 2018 року кількість інноваційно активних підприємств становила лише 777 од., що майже на половину менше (55,8%), ніж 2012 року, коли їх налічували до 1758 од. А їх частка в загальній кількості промислових підприємств хоча й перебувала постійно в межах 12–19%, протягом останніх років також скоротилася до 16,4% 2018 року [1].

Загалом така тенденція не є позитивною, і аж ніяк Україна з нею не може конкурувати на світовому рівні з іншими країнами. Наприклад, частка інноваційно розвинених підприємств за 2016–2018 роки в Німеччині становить 63,5%, в Австрії – 62,6%, у Польщі – 26,1%, а у Великій Британії – 38% [2–5]. Така статистика розвинених країн свідчить про те, що досі є чимало перешкод для інноваційного розвитку саме вітчизняних підприємств. Проте найважливішим чинником, що прямо впливає на зміну їх частки, є фінансування інноваційної діяльності, тому що саме вона потребує найбільших фінансових капіталовкладень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці, а саме: І. В. Колодяжна [6], С. О. Левицька [7], І. В. Ховрах [8], М. Г. Олівєвська [9], О. Е. Сенічкіна [10], Н. В. Лепетюха [11], С. В. Башкатова [12] й ін., приділяли значну увагу дослідженню розвитку інноваційної діяльності в Україні, зокрема визначаючи динаміку та структурні тенденції її фінансування. Попри це питання щодо розвитку інноваційної діяльності завжди є актуальним і потребує подальшого вивчення.

Метою статті є визначення тенденцій і доміант у фінансуванні інноваційної діяльності промислових підприємств України на основі застосування інструментарію горизонтального та вертикального аналізу.

Виклад основного матеріалу. Станом на 2018 рік в Україні налічували 50504 промислових підприємства, а їх частка в загальній кількості виробництв становила 14,2%. Це на 5,6% більше, ніж 2010 року [1].

Інноваційна діяльність підприємств являє собою використання результатів наукових досліджень і практичних розробок, що дає змогу представляти на ринку нові конкурентоспроможні товари та послуги [13]. Для промислових підприємств напрям такої діяльності є гарантією розвитку як власного виробництва, так й економіки загалом. Це тому, що, як зазначають Н. В. Лепетюха й А. С. Липська, інноваційна діяльність «може забезпечити не тільки додаткові конкурентні переваги для підприємств, підвищити їхній потенціал та допомогти розв'язати економічні, соціальні чи інші проблеми, а й сприяти стрімкому зростанню національної економіки» [11].

Як видно з *рис. 1*, динаміка витрат на інновації в Україні у 2010–2019 роках є нестабільною. 2011 року загалом на інновації держава витратила 14334 млн грн, що на 6288 млн грн, або 78,1%, більше, ніж 2010 року. У період з 2011 року до 2014-го помітний спад у фінансуванні інноваційної діяльності – до 7696 млн грн, що на 46,3% менше, ніж 2011 року. Причиною такого скорочення стало сповільнення світової економіки загалом і політична нестабільність у країні, яка з кожним роком почала все більше загострюватися і була одним із найбільших ризиків для майбутнього розвитку України.

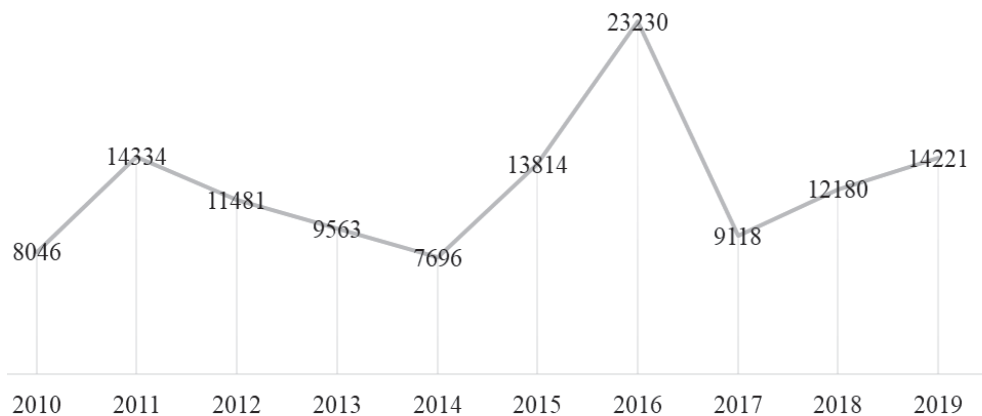

Рис. 1. Динаміка витрат на інновації в Україні у 2010–2019 роках, млн грн

Джерело: розробка авторів на основі [1].

Найбільшим фінансування інноваційної діяльності протягом досліджуваного періоду було 2016 року – 23230 млн грн, що на 9416 млн грн (68,2%) більше за попередній рік.

І хоча 2017 року знову відбулося різке зменшення – до 9118 млн грн (60,7%), за останні роки показник знову зріс і мав позитивну тенденцію. Так, 2019 року промислові підприємства витратили на інновації вже 14221 млн грн, що на 2040,8 млн грн (16,8%) більше, ніж 2018 року.

Щоб зрозуміти таку тенденцію витрат, необхідно також проаналізувати джерела фінансування інноваційної діяльності, оскільки, аби ця сфера ефективно та швидкими темпами розвивалася, необхідні достатні фінансові вкладення (табл. 1).

Промислові підприємства можуть фінансувати інноваційну діяльність за власні кошти, кошти державного бюджету, а також залучати кошти від інвесторів-нерезидентів та інших джерел (рис. 2).

Таблиця 1

Структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України у 2010–2019 роках

Джерела фінансування	Роки									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Власні кошти підприємств, млн грн	4775	7586	7336	6973	6540	13427	22036	7704	10742	12475
у % до загального фінансування інновацій	59,4	52,9	63,9	72,9	85	97,2	94,9	84,5	88,2	87,7
Кошти державного бюджету, млн грн	87	149	224	25	344	55	179	227	639	557
у % до загального фінансування інновацій	1,1	1	2	0,3	4,5	0,4	0,8	2,5	5,2	3,9
Кошти інвесторів-нерезидентів, млн грн	2411	57	995	1253	139	59	23	108	107	43
у % до загального фінансування інновацій	30,0	0,4	8,7	13,1	1,8	0,4	0,1	1,2	0,9	0,3
Кошти інших джерел, млн грн	772	6542	2926	1311	673	273	991	1078	692	1147
у % до загального фінансування інновацій	9,6	45,6	25,5	13,7	8,7	2	4,3	11,8	5,7	8,1
Загальний обсяг фінансування інновацій, млн грн	8046	14334	11481	9563	7696	13814	23230	9118	12180	14221

Джерело: розробка авторів на основі [1].

Рис. 2. Структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України у 2010–2019 роках (середні дані), %
Джерело: розробка авторів на основі [1].

Протягом усього досліджуваного періоду промислові підприємства здебільшого витрачали на інновації грошові кошти з власних рахунків, про що свідчить досить велика їх частка, що на кінець 2019 року становила вже 87,7%.

Найменшим таке фінансування було 2010 року, і становило воно лише 4775 млн грн, найбільше – 2016-го, що на 361,5% більше, ніж 2010 року, а на кінець усього досліджуваного періоду – лише 12475 млн грн, що на 43,4% менше, ніж 2016 року.

Підприємства при такому фінансуванні виступають основними інвесторами інноваційної діяльності, оскільки хто як не вони самі зацікавлені у своєму розвитку. Постійно вкладаючи значні грошові кошти в розвиток своїх інноваційних технологій, вони мають змогу отримувати вищі прибутки, а також успішно конкурувати зі своїми інноваціями вже на глобальному ринку.

У своєму дослідженні С. В. Башкатова також переконує, що саме власні ресурси мають значно більше переваг, ніж інші джерела. Наприклад, при такому фінансуванні наявний спрощений механізм прийняття рішень керівництвом, що дає змогу швидко та без додаткових витрат при сплаті позикового процента залучити кошти на необхідні інноваційні проекти. Отже, для підприємства знижується ризик втрати фінансової стійкості, адже йому не потрібно повертати відсотки за позикові кошти, тому спокійно може й надалі акумулювати та використовувати на своїх рахунках власні кошти протягом наступних операційних циклів [12].

Залучення підприємством переважно власних ресурсів на інноваційну діяльність має як позитивний, так і негативний аспект. З одного боку, це свідчить про фінансову незалежність підприємства перед кредиторами, тим самим ризик неплатоспроможності та банкрутства в таких випадках, як правило, низький. А з іншого – до недоліків інвестування власних ресурсів в інновації можна віднести такі: «нестабільність податкового законодавства при обмежених обсягах власних коштів у підприємств та складна процедура реєстрації інноваційних проектів» [12].

Найменша частка фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України надходить з державного бюджету, і становить вона в середньому лише 2,2% (рис. 2). Обсяг такого фінансування на кінець 2019 року становив 557 млн грн (на 12,8% менше, ніж попереднього року).

Кошти іноземних інвесторів за останні роки зменшилися в обсязі, причому досить високими темпами. Так, 2010 року від інвесторів-нерезидентів залучили коштів на суму 2411 млн грн, а вже 2019 року – лише 43 млн грн. Частка залучених коштів інших джерел на інвестиційну діяльність на кінець досліджуваного періоду становила 8,1%, а їх обсяг – 1147 млн грн (на 65,7% більше, ніж попереднього року).

Варто взяти до уваги, що з 2010 по 2016 рік частка державних коштів у загальному обсязі фінансування перебувала в межах 0–1%, проте з 2017 року вона значно зросла – до 4% 2019 року (табл. 1). І хоча така динаміка за останні роки є кращою, усе ж участь держави в розвитку інноваційної діяльності є дуже низькою, що є головною причиною, чому країна досі не може конкурувати з іншими державами в цій сфері.

Сьогодні в реаліях економіки підприємства не можуть всі власні ресурси постійно залучати в інновації, оскільки першочерговим завданням для них є вкладення цих коштів у свій бізнес для подальшого його функціонування. Тому промислові підприємства в Україні потребують фінансової підтримки саме з боку держави, адже в розвинених країнах світу частка бюджетних коштів є основним джерелом фінансування інноваційної діяльності.

У структурі витрат на інновації промислових підприємств України протягом 2010–2019 років найбільшу частку займають витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – у середньому це 70% в загальному обсязі витрат на інновації (табл. 2). Найбільший обсяг таких витрат становив 19829 млн грн 2016 року, найменший – 5052 млн грн та 5115 млн грн у 2010 та 2014 роках. Станом на кінець 2019 року промислові підприємства профінансували цей напрям на 10185 млн грн, що на 22,8% більше, ніж 2018 року.

Таблиця 2

**Структура витрат на інновації промислових підприємств України
за напрямками інноваційної діяльності у 2010–2019 роках**

Напрями фінансування	Роки									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Наукові дослідження і розробки (НДР), млн грн	996	1080	1196	1639	1755	2040	2458	2170	3209	2919
у % до загального обсягу витрат на інновації	12,4	7,5	10,4	17,1	22,8	14,8	10,6	23,8	26,3	20,5

Закінчення таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Придбання інших зовнішніх знань, млн грн	142	325	47	87	47	85	64	22	46	38
у % до загального обсягу витрат на інновації	1,8	2,3	0,4	0,9	0,6	0,6	0,3	0,2	0,4	0,3
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, млн грн	5052	10489	8052	5546	5115	11141	19829	5899	8291	10185
у % до загального обсягу витрат на інновації	62,8	73,2	70,1	58,0	66,5	80,7	85,4	64,7	68,1	71,6
Інші витрати, млн грн	1856	2440	2186	2291	779	548	878	1027	634	1079
у % до загального обсягу витрат на інновації	23,1	17	19	24	10,1	4	3,8	11,3	5,2	7,6
Усього витрат на інновації, млн грн	8046	14334	11481	9563	7696	13814	23230	9118	12180	14221

Джерело: розробка авторів на основі [1].

Обсяг витрат на наукові дослідження і розробки (як внутрішні, так і зовнішні НДР) з початку досліджуваного періоду зростав: з 996 млн грн 2010 року до 2919 млн грн 2019 року. А їх частка в структурі збільшилася з 12,4% до 20,5% відповідно. Придбання інших зовнішніх знань з 2010 по 2019 роки значно зменшилося в обсягах – з 142 млн грн до 38 млн грн. Інші витрати на кінець досліджуваного періоду в структурі становили лише 7,6% загального обсягу витрат на інновації – 1079 млн грн.

Висновки. Розвиток інноваційної діяльності в Україні відбувається незначними темпами та помітно відстає в основних показниках порівняно із зарубіжними країнами. Кількість інноваційно активних підприємств за останні роки значно зменшилася – з 1758 од. 2012 року до 777 од. 2018 року (16,4% від усіх підприємств). Така тенденція не є позитивною, і з нею Україна аж ніяк не може конкурувати на глобальному рівні.

Протягом усього досліджуваного періоду промислові підприємства переважно витрачали на інновації грошові кошти з власних рахунків (87,7% 2019 року). Отже, можна стверджувати, що власні кошти підприємств на сьогодні відіграють важливу роль у фінансуванні інноваційної діяльності в Україні. Частка фінансування з державного бюджету протягом 2010–2019 років становила лише 2,2% в середньому. Саме такий низький рівень фінансування інноваційної діяльності державою являє собою далеко не останню причину не-

можливості вітчизняним виробництвам достатньо успішно конкурувати з іноземними. Промисловість в Україні потребує фінансової підтримки саме з боку держави, адже в розвинених країнах світу частка бюджетних коштів є основним джерелом фінансування інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Інноваційна діяльність промислових підприємств. *Державна служба статистики України* : вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.08.2021).

2. Innovationen in der Deutschen Wirtschaft / Leibniz-Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung GmbH. Mannheim, 2020. URL: https://www.zew.de/fileadmin/FTP/mip/19/mip_2019.pdf (дата звернення: 30.08.2021).

3. Forschung (F&E), Innovation. *Statistics Austria* : website. URL: https://www.statistik.at/web_de/statistiken/energie_umwelt_innovation_mobilitaet/forschung_und_innovation/index.html (дата звернення: 30.08.2021).

4. Innovative activity of enterprises in the years 2016–2018. *Statistics Poland* : website. URL: <https://stat.gov.pl/en/topics/science-and-technology/science-and-technology/innovative-activity-of-enterprises-in-the-years-20162018,3,4.html> (дата звернення: 30.08.2021).

5. Department for Business, Energy & Industrial Strategy. UK Innovation Survey 2019: Main Report covering the survey period 2016–2018. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/903582/UK_Innovation_Survey_2019_Main_Report.pdf (дата звернення: 31.08.2021).

6. Колодяжна І. В., Борблік К. Е. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 448–453. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/77.pdf (дата звернення: 25.08.2021).

7. Левицька С. О., Полюхович М. Д. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка*. 2017. №4(32). С. 55–58.

8. Ховрак І. В. Фінансування інноваційного розвитку: реалії та перспективи. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. №1. С. 229–235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2013_1_23 (дата звернення: 01.09.2021).

9. Олієвська М. Г. Основні джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств регіону. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. №1. С. 368–376.

10. Сенічкіна О. Е. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств України. *Менеджер*. 2014. №1. С. 109–114.

11. Лепетюха Н. В., Липська А. С. Сучасний стан інноваційної діяльності промислових підприємств України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 150–158. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/21.pdf (дата звернення: 01.09.2021).

12. Башкатова С. В. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання за рахунок власних фінансових ресурсів. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2009. Вип. 15. С. 210–215.

13. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 №40-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 02.09.2021).

References

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2020) *Innovacijna dijalnistj promyslovykh pidpryjemstv* [Innovative activity of industrial enterprises]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 30 August 2021) (in Ukrainian).
2. Leibniz-Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung GmbH. (2020) *Innovationen in der Deutschen Wirtschaft*. Mannheim. Available at: https://www.zew.de/fileadmin/FTP/mip/19/mip_2019.pdf (accessed 30 August 2021) (in German).
3. Statistics Austria. (2021) *Research (F&E), Innovation*. Available at: https://www.statistik.at/web_de/statistiken/energie_umwelt_innovation_mobilitaet/forschung_und_innovation/index.html (accessed 30 August 2021) (in German).
4. Statistics Poland. (2020) *Innovative activity of enterprises in the years 2016–2018*. Available at: <https://stat.gov.pl/en/topics/science-and-technology/science-and-technology/innovative-activity-of-enterprises-in-the-years-20162018,3,4.html> (accessed 30 August 2021) (in English).
5. Department for Business, Energy & Industrial Strategy. (2020) *UK Innovation Survey 2019: Main Report covering the survey period 2016–2018*. Available at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/903582/UK_Innovation_Survey_2019_Main_Report.pdf (accessed 31 August 2021) (in English).
6. Kolodaznaya I. V., Borblik K. E. (2017) Dzherela finansuvannja innovacijnoji dijalnosti pidpryjemstv v Ukrajinі [Sources of financing of innovative activity of enterprises of Ukraine]. *Ekonomika i suspiljstvo* [Economy and Society] (electronic journal), vol. 9, pp. 448–453. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/77.pdf (accessed 25 August 2021) (in Ukrainian).
7. Levytska S. O., Polyuhovich M. D. (2017) Dzherela finansuvannja innovacijnoji dijalnosti v Ukrajinі [Sources of funding for innovation in Ukraine]. *Naukovi zapysky Nacionaljnogho universytetu «Ostrozjka akademija»*. *Ekonomika* [Scientific Notes of Ostroh Academy National University. Series ‘Economics’], no. 4(32), pp. 55–58 (in Ukrainian).
8. Khovrak I. V. (2013) Finansuvannja innovacijnogho rozvytku: realiji ta perspektyvy [Financing of innovative development: realities and prospects]. *Marketyngh i menedzhment innovacij* [Marketing and Management of Innovations], no. 1, pp. 229–235. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2013_1_23 (accessed 01 September 2021) (in Ukrainian).
9. Olievska M. G. (2011) Osnovni dzherela finansuvannja innovacijnoji dijalnosti pidpryjemstv reghionu [The main sources of innovation of enterprises of region]. *Zbirnyk naukovykh pracj Nacionaljnogho universytetu derzhavnoji podatkovoji sluzhby Ukrainy* [Scientific Notes of National University of State Tax Service of Ukraine], no. 1, pp. 368–376 (in Ukrainian).
10. Senichkina O. E. (2014) Analiz innovacijnoji dijalnosti promyslovykh pidpryjemstv Ukrainy [Analysis of innovative activity of Ukrainian industrial enterprises]. *Menedzher* [Manager], no. 1, pp. 109–114 (in Ukrainian).
11. Lepetiukha N. V., Lypska A. S. (2018) Suchasnyj stan innovacijnoji dijalnosti promyslovykh pidpryjemstv Ukrainy [Current state of innovative activity of industrial enterprises of Ukraine]. *Ekonomika i suspiljstvo* [Economy and Society] (electronic journal), vol. 18, pp. 150–158. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/21.pdf (accessed 01 September 2021) (in Ukrainian).
12. Bashkatova S. V. (2009) Finansove zabezpechennja innovacijnoji dijalnosti sub'ektiv ghospodarjuvannja za rakhunok vlasnykh finansovykh resursiv [Financial support of innovative activity of economic entities with own financial

resources]. *Naukovi praci Kirovohradsjkogho nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu. Ekonomichni nauky* [Collection of Scientific Works of Kirovohrad National Technical University. Economic Sciences], vol. 15, pp. 210–215 (in Ukrainian).

13. Verkhovna Rada Ukrainy. (2002) *Zakon Ukrainy «Pro innovacijnu dijalnistj»* [Law of Ukraine on Innovative Activity]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (accessed 02 September 2021) (in Ukrainian).